

Oponentský posudek diplomové práce

Mgr. Karolína Strnadová: *Překlady české literatury v Mexiku s přihlédnutím k českým překladům mexické literatury*

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.

K. Strnadová si ve své diplomové práci vytkla za úkol zmapovat veškeré překlady české literatury vydané v Mexiku a získaný korpus detailně zanalyzovat prostřednictvím odpovědi na otázky „*jaká* česká literatura byla v Mexiku vydána, *kdy* a *kde* byla přeložena a *kdo* je autorem překladů“; tento soupis je pak doplněn seznamem mexických literárních děl přeložených do češtiny. Stěžejní čtvrté kapitole předcházejí tři úvodní kapitoly: v první kapitole Strnadová nastiňuje historii česko-mexických politických, ekonomických a kulturních vztahů, ve druhé vymezuje svá teoretická translatologická východiska a ve třetí popisuje metody výzkumu. Po závěrečném pokusu o zodpovězení otázek vytčených na počátku práce a obsáhlé bibliografii následují ještě přílohy – obálky knih vydaných v Mexiku a velmi cenný záznam rozhovorů, které Strnadová pořídila s několika překladateli.

Práci celkově považuji za velice pečlivou, fundovanou, do hloubky zpracovanou a přínosnou pro dějiny překládání u nás i v Mexiku; velmi zajímavé je též srovnání situace v Mexiku a v Argentině, vycházející z nedávné diplomové práce věnované české literatuře v Argentině. Mexické recepci české literatury se u nás ještě nikdo nevěnoval, je proto třeba zdůraznit i průkopnický charakter této studie. Mé připomínky, které níže postupně vypisuji ke každé kapitole, je třeba chápat pouze jako návrhy či podněty k zamyšlení pro další práci s textem, který by si jistě zasloužil publikovat v *Iberoamericana Pragensia* či jiném odborném periodiku.

První kapitola „Sociokulturní systém v Mexiku“ se mi zdá zbytečně podrobná v některých aspektech: pro recepci české literatury není podstatné, co se ve kterém období do Mexika například vyváželo, ekonomické okolnosti by se mohly klidně nechat stranou; naopak se mohl víc zdůraznit vliv politiky na to, co a jak se o Československu během 20. století psalo. Například nakladatelství Artia, uváděné v korpusu překladů, mělo přímo za cíl propagovat Československo v zahraničí překladovými publikacemi, často výpravnými, podobně Dilia. Naopak některé relevantní informace tu chybí – nebo je najdeme až dál. V části zabývající se tím, co psali významní Mexičané o Praze, se sice mluví o Sergiu Pitolovi, který tu v 80. letech působil jako velvyslanec, ale údajně o svém pobytu nic nenapsal – ve skutečnosti se o Praze a české kultuře obsírně rozepisuje v díle přeloženém do češtiny *Umění fugy*, které Strnadová správně uvádí v korpusu. Chybí tu také odkaz na jednoho z předních mexických autorů 20. století Carlose Fuentes, který Prahu navštívil víckrát – známá je např. jeho cesta do Prahy na pozvání Milana Kundery na podzim roku 1968 společně s Juliem Cortázarem a G. Garcíou Márquezem, dále přijel roku 2006 slavnostně inaugurovat knihovnu pražského Cervantesova institutu, která nese jeho jméno. O Praze také psal v česky nevydaném eseji *Los 68. París-Praga-México* (2005). Fakt, že Fuentes přijel do Prahy na Kunderovo pozvání a kritizoval srpnovou invazi, také dává odpověď na otázku, kterou si autorka pokládá v přehledu českých

překladů mexické literatury – proč vyšel Fuentes dvakrát roku 1966 a potom znovu až po roce 1989. Prostřednictvím takovýchto informací se úvodní kapitola mohla lépe provázat s těžištěm práce, aby nepůsobila odtrženě. Doporučila bych podrobněji rozpracovat podkapitulu 1.4 „Český a mexický knižní trh“, kde Strnadová mohla i na základě vlastních zkušeností z Mexika popsat fungování tamního knižního trhu ve srovnání s ČR: chybí mi tu například zmínka o úloze Guadalajarského knižního veletrhu (FIL de Guadalajara) nejen pro mexický, ale pro celý latinskoamerický knižní trh (je pro Ameriku stejně důležitý jako pro Evropu Frankfurtský veletrh, podle jehož vzoru byl vytvořen), o rostoucím významu malých nezávislých nakladatelství, o fungování nadnárodních nakladatelských gigantů s pobočkami v Mexiku (Planeta, Random House), dalo by se podrobněji rozebrat i fungování státních podpor překladu v Mexiku i v ČR, o nichž najdeme spíše útržkovité zmínky na různých místech diplomové práce.

Druhá kapitola „Translatologická východiska“ je velice erudovaně a podrobně zpracovaná, Strnadová shrnuje celou řadu zahraničních teoretiků (Even-Zohar, Gideon Toury, Pym, Lefevere, Genette apod.) i „našich“ klasiků Levého a Popoviče. K této kapitole nemám žádné připomínky, snad jen Popovič ze sedmdesátých let se mi zdá v dnešní době už poněkud překonaný, zejména termíny jako „princip stranickosti“ se mi zdají příliš svázané s dobou ideologizace všeho. A stejně jako v první kapitole i zde by se teoretická východiska měla víc propojit s konkrétním korpusem – Popovičovu kritiku překladů z druhé ruky, ve dvojici a s podstročnickými využití v hodnocení překladů české poezie, které pořídil za pomoci českých hispanistek Miguel Angel Flores.

Ke třetí kapitole „Metodologie“ také nemám výhrady, snad jen trochu zmatení pojmů v citované publikaci *Redakční práce* M. Pokorného a D. Pokorné, kde se používají termíny v knižní branži neobvyklé a nejasné – „revize překladů“ (to má být redakce?), „jazyková úprava“ (? korektury?) apod., ale to je výtka na autory knihy, nikoli na diplomantku.

Čtvrtá kapitola je nejpodstatnější, nejpřínosnější a nejzajímavější; možná se mohl kromě popisu textů a paratextů dát větší prostor translatologickému rozboru některých překladů, zejména tam, kde měla Strnadová v ruce dvě vydání, první španělské, druhé mexické. Rozboru Valenzuelových překladů Kundery v různých vydáních by se jistě dala věnovat samostatná kapitola, to by však přesahovalo rozsah práce – lze o tom uvažovat při případném rozšíření tématu v disertační práci. Snažila bych se také více propojit velmi cenné rozhovory s překladateli s hodnocením jejich díla a jeho recepce v Mexiku a v součinnosti s překladateli hledat i odpověď na tyto otázky: je rozdíl překládat pro mexický a španělský trh? Má mexický nakladatel požadavek, aby se používala mexická varieta španělštiny? Lze i v překladu krásné literatury vytvořit jakousi „neutrální“ varietu španělštiny, jaká se na základě právě mexičtiny dříve používala při dabování amerických filmů? V rozhovorech se o řadě těchto problémů mluví, ale bylo by dobré je někde shrnout, aby nezůstaly jen v příloze, kde nebude každý rozumět španělsky. Při dalším zpracovávání tématu doporučuji pořídít rozhovor s Ludmilou Holkovou, propagátorkou české kultury v Mexiku a naopak, kontakt mohu zprostředkovat.

V přehledu mexické literatury vydané v češtině mi chybí nějaké shrnutí, pokus vysvětlit, proč třeba vyšlo tolik překladů v 60. letech (souběh uvolňování v Československu a boomu

latinskoamerické literatury) a pak v prvním desetiletí nového tisíciletí (jestli za to mohou překladatelé, nakladatelé, státní podpora, veletrhy, osobní návštěvy autorů, nebo je to jen náhoda?), jakou roli hrála jednotlivá nakladatelství (před rokem 1989 Odeon, pak nová nakladatelství, specializované řady apod.). Je polemické uvádět mezi mexickými autory Juana Ruize de Alarcón, který se sice v Mexiku narodil, ale ve dvaceti letech přišel do Španělska, kde vystudoval a prožil pak kromě šesti let (1608–1614) celý život a jeho tvorba se řadí do španělského Zlatého věku po bok Lope de Vegy. V jednom případě je bibliografický údaj chybný – Arriagův scénář *21 gramů* vyšel v bilingvní edici v Garamondu v překladu Šárky Holišové r. 2012, nikoli 2004.

Graficky je diplomová práce velmi pěkně zpracovaná, obsahuje grafy a tabulky, přílohou jsou obálky překladů. Drobnou vadou na kráse jsou bohužel občasné překlapy či vychýlení z vazby, které by jistě diplomantka odstranila, kdyby měla čas si práci ještě s odstupem pročíst.

Celkově předkládaná studie přesahuje požadavky kladené na diplomovou práci a bylo by vhodné ji po zapracování připomínek částečně publikovat a použít jako východisko disertační práce. Rozhodně ji **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnocení **VÝBORNĚ**.

PhDr. Anežka Charvátová

31. 8. 2020